

**НҰР – СҰЛТАН ҚАЛАСЫ БІЛІМ БАСҚАРМАСЫ
БІЛІМ БЕРУДІ ЖАҢҒЫРТУ ОРТАЛЫҒЫ
ҒАЛИ ОРМАНОВ АТЫНДАҒЫ №7 МЕКТЕП – ГИМНАЗИЯСЫ**

ҒАЛИТАНУ

Факультатив курсы бағдарламасы

6-7-сынып

НҰР – СҰЛТАН, 2022

Әдістемелік кеңесте Ғ.Орманов атындағы №7 мектеп-гимназиясының пәндік-циклді комиссиясының отырысында қаралды (Хаттама №4 2022ж. 17 қаңтар)

Пікір берушілер:

Карипжанова Г. Т. , «Тұран-Астана» университетінің профессоры.ф.к.к.
Мукушова Б. Қ., Павлодар қаласы №39 мектебінің қазақ тілі және әдебиеті пәнінің мұғалімі, педагог-зерттеуші.

Құрастырушы: Б.Артес. Ғалитану факультатив курс бағдарламасы. 6-7-сынып -Нұр-Сұлтан, 2022.- 12б.

Ғалитану қазақ әдебиеттану тарихында өзіндік орын алуға лайық пән. «Ғалитану» факультативтік курсының бағдарламасы шәкірттердің Ғали ақынның поэзиялары арқылы әдебиетке құштарлықтарын арттыруға бағытталған. Қаламгер кең тынысты, тартымды туындыларында өзі өмір сүрген қоғамның, заман-дәуірдің поэтикалық тарихын тереңінен толғаған ақын ретінде қарастырылады. «Ғалитану» факультативтік курсының бағдарламасы болашаққа деген сену, кенелу кезеңдерінен тұрады, жалпы орта мектеп қазақ тілі пәні мұғалімдеріне арналған.

Мазмұны

Түсінік хат-----	3
1.Бағдарламаның мазмұны-----	7
2.Күнтізбелік тақырыптық жоспары-----	12
Пайдаланылған әдебиеттер -----	49

ТҮСІНІК ХАТ

ҚР президенті Н. Ә.Назарбаевтың «Рухани жаңғыру» бағдарламасын іске асыра отырып, артына айрықша өшпейтін із қалдырған, №7 мектеп-гимназиясына есімі берілген Ғали Ормановтың өмірі мен шығармашылығына шолу жасау арқылы қазақ поэзиясының қалыптасып-дамуына, өсіп-өркендеуіне үлес қосқан еңбегі жайлы насихаттап, оқушы бойына елжандылық, Отансүйгіштік, адамгершілік қасиеттерді дарытып, рухани байлықты сіңіру – заман талабы. Ақынның өмірін, мінезін, әдет-әдебін жұртшылыққа молырақ көрсететін, оның ақындық сырларын аша түсетін деректер замандас қаламгерлерде көп кездесетіні де даусыз. Сондықтан, Ғали ақынымыз бұл жағынан да оқушыларымызға аса қымбат. Мектебімізге есімі берілсе де, ақынды толық танып, білуде, оқытуда кем тұстары байқалады. Қазіргі таңда Ғали Ормановтың ақындық әлемін, өлең өнеріндегі өзгешелігін, шеберлігін танытуға мектеп оқушыларын жаңартылған білім беру бағдарламасына сәйкес, қажеттілік туындауда. Ғалитану – қазақ әдебиеттану тарихында өзіндік орын алуға лайық пән. «Ғалитану» факультативтік курсының бағдарламасы шәкірттердің Ғали ақынның поэзиялары арқылы әдебиетке құштарлықтарын арттыруға бағытталған. Қаламгер кең тынысты, тартымды туындыларында өзі өмір сүрген қоғамның, заман-дәуірдің поэтикалық тарихын тереңінен толғаған ақын ретінде қарастырылады. Ақын өлеңдері қоғам өмірі, заманның өзгеруі, Ұлы Отан соғысындағы күрес, болашаққа деген сену, кенелу кезеңдерінен тұрады. Заман талабына сай жас ұрпаққа ақын өлеңдерін үлгі ету, үйрету, болашақ өмірлеріне азық етерлік білім беру – қазақ тілі мен әдебиеті мұғалімдерінің мақсаты мен міндеті.

Ғалитану пәнінде Ғали Ормановтың өмірі мен қоғамдық орны, аудармашы –публицист, поэзиядағы алғашқы бастаулары, қалыптасуы, дамуы туралы мәліметтері беріліп, олар әр сынып оқушыларының жас ерекшеліктеріне қарай нақтыланды. Ғали ақынды зерттеп, оның шығармашылығының дамуына, таралуына үлес қосқан зеттеушілердің еңбектері атап көрсетілді. Мектеп бағдарламасында оқытылмайтын өлеңдері тарауларға бөлініп берілді.

Ғали шығармаларын оқыту технологиясы үш бөлімнен тұрады:

- Шығарманы меңгерту
- Шығарманы талдау
- Шығарма бойынша оқушы әсерінен тұратын ауызша-жазбаша тапсырмалар, шығармашылық жұмыстар

Мақсаты: Ғали Ормановтың өмірі мен шығармашылық өнерін, қазақ поэзиясындағы өлеңді бейнелеу, суреттеумен берген сан-салалы өлеңдерін оқыту, меңгерту.

Пәнді оқыту міндеттері:

Ақын Ғалиды таныту.

Поэзиясын меңгеру арқылы оқушыларды өмірге бейімдеу, өз қажетіне дұрыс қолдана білу.

Өлеңдерін оқып-үйрену арқылы оны жан-жақты талдай білу.

Күтілетін нәтижелер:

Ақын өмірі мен поэзиясын біледі

Ақын өлеңдерінің мәнін түсініп, өмірге бейімделеді

Өлеңді талдап, өз ойларын еркін, әрі шебер жеткізе біледі.

Қолданылатын әдіс - тәсілдер: дәріс беру (лекция), пікір-талас ұйымдастыру, дебат, конференция, семинар, практикалық сабақ, сұрақ-жауап, талдау, зерттеу.

Көрнекі құралдар: ақынның шығармалар жинағы, сөздіктер, бейнежазбалар.

Мұғалімнің қызметі:

- Ұйымдастырушылық
- Оқушыларды дұрыс шешім жасауға бағыттап отыру
- Поэзия өлеңдерін мәнерлеп оқитын орта қалыптастыру

Оқушы қызметінің түрлері: талдау, мәнерлеп жатқа оқу.

Аптасына 1 сағат. Барлығы 34 сағат

1. Бағдарламаның мазмұны

Жылына 34 сағат аптасына 1 рет 5 бөлімнен тұрады

I бөлім. . «Ғалитану» пәні туралы түсінік (6 сағат)

Ақынның өмірі мен шығармашылығы

Ғали Орманов –кең тынысты қаламгер

Жамбыл өнегесімен қазақ поэзиясының ақсақалы бола білген Ғали

Ғали –публицист

Ғ.Орманов –көркемсөз зергері

II бөлім. Білім, ғылым, оқу туралы өлеңдері (3 сағат)

«Тырнақалды», «Алғашқы адым» өлеңдері

«Кітап», «Өлең» өлеңдері

«Қиын жол» өлеңі

III бөлім. Туған жер, Отан туралы өлеңдері (6сағат)

«Ешкіөлмес» өлеңі

«Желпіну», «Қазақ жері» өлеңдері

«Жиһангер жайлаған дала», «Кеңесті дала» өлеңдері

«Қарайлап елге хат жазам», «Ауыл-үйлер» өлеңдері

«Қазақ елі» өлеңі

«Туған жер» өлеңі

IV бөлім. Ұстаз бен ұстаздық туралы өлеңдері (4сағат)

«Қарлығаш» өлеңі

«Ақындар ұстазы», «Ұстаз» өлеңдері

«Қуаныш» өлеңі

«Қалада оқып қанша жыл» өлеңі

V бөлім. Табиғат лирикасы (5 сағат)

«Бір сурет» өлеңі

«Бозторғай» өлеңі

«Жайлау желігі» өлеңі

«Қысқы күй» «Көктем нұры» «Жаз шырайы» «Қырау қабақ кәрі қыс» өлеңдері

«Қорада» өлеңі

VI тарау. Анаға арналған өлеңдері (3 сағат)

«Ананың ашуы» өлеңі

«Тұңғышым» өлеңі

ҮІІ тарау. Шығармашылық жұмыстар (7сағат)

Ғали Ормановтың қазақ радиосының алтын қорында сақталған 1963 жылы берген сұхбатынан үзінді

Ғали Орманов мұражайына саяхат

«Тау тұлға» Махат Садық студиясы түсірген деректі фильм

БАҚ жұмыс

«Ғали ғибраты» шығармашылық кеш өткізу

Жылдық қайталау

2.Күнтізбелік- тақырыптық жоспар (6 сынып Барлығы 34сағат, аптасына 1сағат)

№	Сабақтың тақырыбы	Сағат саны	Мерзімі
I тарау. Кіріспе			
1	Кіріспе. «Ғалитану» пәні туралы түсінік	1	
2	Ақынның өмірі мен шығармашылығы	1	
3	Ғали Орманов –кең тынысты қаламгер	1	
4	Жамбыл өнегесімен қазақ поэзиясының ақсақалы бола білген Ғали	1	
5	Ғали -публицист	1	
6	Ғ.Орманов –көркемсөз зергері	1	
II тарау. Білім, ғылым, оқу туралы өлеңдері			
7	«Тырнақалды», «Алғашқы адым» өлеңдері <ul style="list-style-type: none"> • Өлеңнің мазмұны, тақырыбы, идеясы • Талдау, шығармашылық жұмыстары 	1	
8	«Кітап», «Өлең» өлеңдері <ul style="list-style-type: none"> • Өлеңнің мазмұны, тақырыбы, идеясы • Талдау, шығармашылық жұмыстары 	1	
9	«Қиын жол» өлеңі <ul style="list-style-type: none"> • Өлеңнің мазмұны, тақырыбы, идеясы • Талдау, шығармашылық жұмыстары 	1	
III тарау. Туған жер, Отан туралы өлеңдері			
10	«Ешкіөлмес» өлеңі <ul style="list-style-type: none"> • Өлеңнің мазмұны, тақырыбы, идеясы • Талдау, шығармашылық жұмыстары 	1	
11	«Желпіну», «Қазақ жері» өлеңдері <ul style="list-style-type: none"> • Өлеңнің мазмұны, тақырыбы, идеясы • Талдау, шығармашылық жұмыстары 	1	
12	«Жиһангер жайлаған дала», «Кеңесті дала» өлеңдері <ul style="list-style-type: none"> • Өлеңнің мазмұны, тақырыбы, идеясы • Талдау, шығармашылық жұмыстары 	1	
13	«Қарайлап елге хат жазам», «Ауыл-үйлер» өлеңдері <ul style="list-style-type: none"> • Өлеңнің мазмұны, тақырыбы, идеясы • Талдау, шығармашылық жұмыстары 	1	
14	«Қазақ елі» өлеңі <ul style="list-style-type: none"> • Өлеңнің мазмұны, тақырыбы, идеясы • Талдау, шығармашылық жұмыстары 	1	
15	«Туған жер» өлеңі <ul style="list-style-type: none"> • Өлеңнің мазмұны, тақырыбы, идеясы • Талдау, шығармашылық жұмыстары 	1	
IV тарау. Ұстаз бен ұстаздық туралы өлеңдері			

16	«Қарлығаш» өлеңі <ul style="list-style-type: none"> Өлеңнің мазмұны, тақырыбы, идеясы Талдау, шығармашылық жұмыстары 	1	
17	«Ақындар ұстазы», «Ұстаз» өлеңдері <ul style="list-style-type: none"> Өлеңнің мазмұны, тақырыбы, идеясы Талдау, шығармашылық жұмыстары 	1	
18	«Қуаныш» өлеңі <ul style="list-style-type: none"> Өлеңнің мазмұны, тақырыбы, идеясы Талдау, шығармашылық жұмыстары 	1	
19	«Қалада оқып қанша жыл» өлеңі <ul style="list-style-type: none"> Өлеңнің мазмұны, тақырыбы, идеясы Талдау, шығармашылық жұмыстары 	1	
Ү тарау. Табиғат лирикасы			
20	«Бір сурет» өлеңі <ul style="list-style-type: none"> Өлеңнің мазмұны, тақырыбы, идеясы Талдау, шығармашылық жұмыстары 	1	
21	«Бозторғай» өлеңі <ul style="list-style-type: none"> Өлеңнің мазмұны, тақырыбы, идеясы Талдау, шығармашылық жұмыстары 	1	
22	«Жайлау желігі» өлеңі <ul style="list-style-type: none"> Өлеңнің мазмұны, тақырыбы, идеясы Талдау, шығармашылық жұмыстары 	1	
23	«Қысқы күй» «Көктем нұры» «Жаз шырайы» «Қырау қабақ кәрі қыс» өлеңдері <ul style="list-style-type: none"> Өлеңнің мазмұны, тақырыбы, идеясы Талдау, шығармашылық жұмыстары 	1	
24	«Қорада» өлеңі <ul style="list-style-type: none"> Өлеңнің мазмұны, тақырыбы, идеясы Талдау, шығармашылық жұмыстары 	1	
ҮІ тарау. Анаға арналған өлеңдері			
25	«Ананың ашуы» өлеңі <ul style="list-style-type: none"> Өлеңнің мазмұны, тақырыбы, идеясы Талдау, шығармашылық жұмыстары 	1	
26	«Тұңғышым» өлеңі <ul style="list-style-type: none"> Өлеңнің мазмұны, тақырыбы, идеясы Талдау, шығармашылық жұмыстары 	1	
27	«Ана толғауы» өлеңі <ul style="list-style-type: none"> Өлеңнің мазмұны, тақырыбы, идеясы Талдау, шығармашылық жұмыстары 	1	
ҮІІ тарау. Шығармашылық жұмыстар			
28	Ғали Ормановтың қазақ радиосының алтын қорында сақталған 1963 жылы берген сұхбатынан үзінді <ul style="list-style-type: none"> Тыңдау, пікірлесу 	1	
29	Ғали Орманов мұражайына саяхат	1	
30-31	«Тау тұлға» Махат Садық студиясы түсірген деректі фильм <ul style="list-style-type: none"> Ой бөлісу, эссе 	2	
32	БАҚ жұмыс	1	
33	«Ғали ғибраты» шығармашылық кеш өткізу	1	
34	Жылдық қайталау	1	

Күнтізбелік тақырыптық жоспар (7 сынып Барлығы 34сағат, аптасына 1сағат)

№	Сабақтың тақырыбы	Сағат саны	Мерзімі
I тарау. Кіріспе			
1	Кіріспе. «Ғалитану» пәні туралы түсінік	1	
2	Ақынның өмірі мен шығармашылығы	1	
3	Ғали Орманов –кең тынысты қаламгер	1	
4	Жамбыл өнегесімен қазақ поэзиясының ақсақалы бола білген Ғали	1	
5	Ғали -публицист	1	
6	Ғ.Орманов –көркемсөз зергері	1	
7	Ғали Орманов - аудармашы	1	
II тарау. Туған жер, Отан туралы өлеңдері			
8	«Ешкіөлмес» өлеңі <ul style="list-style-type: none"> • Өлеңнің мазмұны, тақырыбы, идеясы • Талдау, шығармашылық жұмыстары 	1	
9	«Желпіну», «Қазақ жері» өлеңдері <ul style="list-style-type: none"> • Өлеңнің мазмұны, тақырыбы, идеясы • Талдау, шығармашылық жұмыстары 	1	
10	«Жиһангер жайлаған дала», «Кеңесті дала» өлеңдері <ul style="list-style-type: none"> • Өлеңнің мазмұны, тақырыбы, идеясы • Талдау, шығармашылық жұмыстары 	1	
11	«Қарайлап елге хат жазам», «Ауыл-үйлер» өлеңдері <ul style="list-style-type: none"> • Өлеңнің мазмұны, тақырыбы, идеясы • Талдау, шығармашылық жұмыстары 	1	
III тарау. Аудармалары			
12	Н.В. Гоголь. “Нева проспектісі” повесі	1	
13	А.П. Чехов әңгімелері	1	
IV тарау. Ұстаз бен ұстаздық туралы			
14	«Қарлығаш» өлеңі <ul style="list-style-type: none"> • Өлеңнің мазмұны, тақырыбы, идеясы • Талдау, шығармашылық жұмыстары 	1	
15	«Ақындар ұстазы», «Ұстаз» өлеңдері <ul style="list-style-type: none"> • Өлеңнің мазмұны, тақырыбы, идеясы • Талдау, шығармашылық жұмыстары 	1	
16	«Қуаныш» өлеңі <ul style="list-style-type: none"> • Өлеңнің мазмұны, тақырыбы, идеясы • Талдау, шығармашылық жұмыстары 	1	
17	«Қалада оқып қанша жыл» өлеңі <ul style="list-style-type: none"> • Өлеңнің мазмұны, тақырыбы, идеясы • Талдау, шығармашылық жұмыстары 	1	
V тарау. Анаға арналған өлеңдері			
18	«Ананың ашуы» өлеңі	1	

	<ul style="list-style-type: none"> • Өлеңнің мазмұны, тақырыбы, идеясы • Талдау, шығармашылық жұмыстары 		
19	<p>«Тұңғышым» өлеңі</p> <ul style="list-style-type: none"> • Өлеңнің мазмұны, тақырыбы, идеясы • Талдау, шығармашылық жұмыстары 	1	
20	<p>«Ана толғауы» өлеңі</p> <ul style="list-style-type: none"> • Өлеңнің мазмұны, тақырыбы, идеясы • Талдау, шығармашылық жұмыстары 	1	
ҮІ тарау. Махаббат лирикасы			
21	<p>«Сенің сөзің» өлеңі</p> <ul style="list-style-type: none"> • Өлеңнің мазмұны, тақырыбы, идеясы • Талдау, шығармашылық жұмыстары 	1	
22	<p>«Қолқа» өлеңі</p> <ul style="list-style-type: none"> • Өлеңнің мазмұны, тақырыбы, идеясы • Талдау, шығармашылық жұмыстары 	1	
23	<p>«Кім білсін» өлеңі</p> <ul style="list-style-type: none"> • Өлеңнің мазмұны, тақырыбы, идеясы • Талдау, шығармашылық жұмыстары 	1	
ҮІІ тарау. Ерлік, қаһармандық, батырлық туралы			
24	<p>«Серт, міндет» өлеңі</p> <ul style="list-style-type: none"> • Өлеңнің мазмұны, тақырыбы, идеясы • Талдау, шығармашылық жұмыстары 	1	
25	<p>«Аттанғанда» өлеңі</p> <ul style="list-style-type: none"> • Өлеңнің мазмұны, тақырыбы, идеясы • Талдау, шығармашылық жұмыстары 	1	
26-27	<p>«Сақ жүр!» өлеңі</p> <ul style="list-style-type: none"> • Өлеңнің мазмұны, тақырыбы, идеясы • Талдау, шығармашылық жұмыстары 	1	
28	<p>«Еркінбіз, ерміз» өлеңі</p> <ul style="list-style-type: none"> • Өлеңнің мазмұны, тақырыбы, идеясы • Талдау, шығармашылық жұмыстары 		
ҮІІІ тарау. Шығармашылық жұмыстар			
29	<p>Ғали Ормановтың қазақ радиосының алтын қорында сақталған 1963 жылы берген сұхбатынан үзінді</p> <ul style="list-style-type: none"> • Тыңдау, пікірлесу 	1	
30-31	<p>«Тау тұлға» Махат Садық студиясы түсірген деректі фильм</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ой бөлісу, эссе 	2	
32	Ғали Орманов мұражайына саяхат	1	
33	«Ғали ғибраты» шығармашылық кеш өткізу	1	
34	Жылдық қайталау	1	

ПАЙДАЛАНЫЛҒАН ӘДЕБИЕТТЕР

- 1.«Ғали ғибраты» Ғ.Орманов туралы естеліктер. «Білім»баспасы- Алматы, 2006.-42б.
- 2.Ғали Орманов. Бірінші том.»Қазығұрт» Алматы, 2007.-49б.
- 3.Негимов С. Әдебиет әлемі. Алматы, 2008.-14б.
- 4.Қазақ әдебиетінің тарихы, Екінші кітап. «Ғылым» баспасы, Алматы, 1967.-56б.
- 5.Ғ.Мүсірепов «Жаны толы жыр еді», Abai.kz, ақпараттық порталы
- 6.Қ.Мырза Әли, Көптомдық шығармалар жинағы, 16-том
- 7.С.Қирабаев «Әдебиет ақтандық беттері» оқу құралы, «Білім» баспасы Алматы, 1995.-40б.
- 8.М.Базарбаев Таңдамалы, Төрт томдық. «Нұр-Астана» баспасы Астана,2009.-33б.
- 9.Ә. Тәжібаев. «Қазақ әдебиеті»журналы, 23 тамыз, 1957 .-40б.
- 10.<https://books.google.kz> Әдебиет порталы
11. «Мерген» студиясы «Қазақстан» телерадиокорпорациясы АҚ «Abai ТҮ»
12. Ғали Орманов. Көптомдық шығармалар жинағы:Өлеңдер. 4-том «Қазығұрт» Алматы, 2012.-120б.
13. Көптомдық шығармалар жинағы:Өлеңдер«Қазығұрт» Алматы, 2009.-146б.
14. Сәт сапары Өлеңдер. Алматы «Қазақтың Мемлекеттік Көркем әдебиет» баспасы,1957.-52б.
15. Таңдамалы өлеңдер. Алматы «Жазушы баспасы»,1977.-123б.